گزارش خبر
NEWSREPORT

کد خبر: ۵۳۶۳۰۳
دوشنبه ۱۱ آبان ۱۴۰۵ ۱۵:۴۰

بازار فرش دست دوم در ایران؛ چرا برخی فرش‌ها ارزش خود را حفظ می‌کنند؟

فرش ایرانی تنها یک کفپوش نیست، بلکه تابلویی از هنر، تاریخ و اصالت است. بسیاری از افراد هنگام خرید وسایل خانه انتظار دارند با گذشت زمان افت قیمت را تجربه کنند، اما این قاعده همیشه درباره فرش‌ها صدق نمی‌کند. چرا بعضی فرش‌ها با گذشت سال‌ها همچنان ارزشمندند و حتی به قیمت‌های نجومی معامله می‌شوند؟ پاسخ در تار و پود، رنگ‌های طبیعی و هنر دست نهفته است. در این مقاله به بررسی راز ماندگاری ارزش فرش‌ها در بازار دست دوم ایران می‌پردازیم و می‌بینیم چه عواملی یک قالی کارکرده را به یک سرمایه ارزشمند تبدیل می‌کند.

به گزارش خبرگزاری گزارش خبر، فرش ایرانی تنها یک کفپوش نیست، بلکه تابلویی از هنر، تاریخ و اصالت است. بسیاری از افراد هنگام خرید وسایل خانه انتظار دارند با گذشت زمان افت قیمت را تجربه کنند، اما این قاعده همیشه درباره فرش‌ها صدق نمی‌کند. چرا بعضی فرش‌ها با گذشت سال‌ها همچنان ارزشمندند و حتی به قیمت‌های نجومی معامله می‌شوند؟ پاسخ در تار و پود، رنگ‌های طبیعی و هنر دست نهفته است. در این مقاله به بررسی راز ماندگاری ارزش فرش‌ها در بازار دست دوم ایران می‌پردازیم و می‌بینیم چه عواملی یک قالی کارکرده را به یک سرمایه ارزشمند تبدیل می‌کند.

بازار فرش دست دوم در ایران چه ویژگی‌هایی دارد؟

بازار فرش دست دوم در ایران برخلاف بسیاری از بازارهای کالاهای کارکرده، سازوکار بسیار متفاوت و پویایی دارد. در اینجا واژه "دست دوم" همیشه به معنای "افت کیفیت" نیست، بلکه گاهی مترادف با "قدمت و اصالت" است. در بازارهای سنتی شهرهایی مانند تهران، تبریز و اصفهان، حجره‌هایی وجود دارند که صرفاً روی خرید و فروش فرش‌های کارکرده تمرکز دارند. این بازار به دو بخش عمده تقسیم می‌شود: فرش‌های معمولی که برای استفاده روزمره معامله می‌شوند و فرش‌های آنتیک و وینتیج که جنبه سرمایه‌گذاری دارند. حضور پررنگ دلالان، مجموعه‌داران و علاقه‌مندان به هنر در این بازار نشان‌دهنده جریان نقدینگی بالا و تقاضای همیشگی است. برای درک بهتر جایگاه تاریخی و فرهنگی این کالا، نگاهی به مقالات تاریخچه قالی ایرانی در ویکی‌پدیا نشان می‌دهد که این دست‌بافته‌ها همواره بخش جدایی‌ناپذیری از اقتصاد و هویت ایرانی بوده‌اند و بازار ثانویه آن‌ها ریشه‌ای صدساله دارد.

چه عواملی باعث حفظ ارزش یک فرش دست دوم می‌شوند؟

عوامل متعددی دست به دست هم می‌دهند تا یک فرش دست دوم نه تنها از سکه نیفتد، بلکه ارزش خود را در گذر زمان حفظ کند. اولین و مهم‌ترین فاکتور، اصالت و شناسنامه فرش است. قالی‌هایی که بافت مناطق معروفی چون کاشان، قم، نائین و تبریز هستند، همواره در بازار تقاضای بالایی دارند. عامل دوم، کیفیت بافت و تراکم گره‌ها (رج‌شمار) است؛ هرچه فرش ریزبافت‌تر باشد، دوام و ارزش آن بیشتر است. جنس الیاف نیز نقشی حیاتی ایفا می‌کند؛ ابریشم خالص یا پشم‌های دست‌ریس محلی کیفیت به مراتب بالاتری نسبت به الیاف صنعتی و نامرغوب دارند.

علاوه بر این، طرح و رنگ، به ویژه استفاده از رنگ‌های گیاهی و طبیعی، باعث می‌شود فرش با گذشت زمان زیباتر شده و جلوه‌ای به اصطلاح "پخته‌تر" پیدا کند. در نهایت، قدمت در کنار سلامت فیزیکی فرش شرط اصلی است؛ فرشی که بدون پارگی، پوسیدگی یا بیدزدگی به سنین بالا برسد، یک شاهکار محسوب می‌شود.

فاکتور تعیین‌کننده

تاثیر بر ارزش در بازار دست دوم

ویژگی‌های مطلوب و ایده‌آل

اصالت منطقه و نقشه

بسیار بالا

بافت شهرهای شاخص (تبریز، قم، اصفهان)، نقشه‌های اصیل و غیرکپی

جنس الیاف و نوع رنگ

بالا

ابریشم خالص، کرک مرغوب، استفاده صددرصدی از رنگزای گیاهی

کیفیت بافت (رج‌شمار)

بالا

گره‌های متراکم و منظم، تقارن دقیق طرح، ریزبافتی استادانه

میزان سلامت فیزیکی

حیاتی

عدم وجود پوسیدگی، ریشه و شیرازه سالم، پرزهای دست‌نخورده

چرا بعضی فرش‌های قدیمی ارزش بیشتری از فرش‌های جدید دارند؟

برای بسیاری جای تعجب است که چرا یک خریدار حاضر است برای یک قالی پنجاه ساله، مبلغی به مراتب بیشتر از یک فرش نو و آکبند بپردازد. دلیل این امر در مفهوم "پاتینا" یا همان کهنگی زیبای فرش نهفته است. رنگ‌های طبیعی به کار رفته در فرش‌های دستباف اصیل، با گذشت زمان، پا خوردن و قرار گرفتن در معرض نور طبیعی، درخششی ملایم و چشم‌نواز پیدا می‌کنند که در فرش‌های نوساز که رنگ‌های خامی دارند، دیده نمی‌شود.

علاوه بر این، بسیاری از طرح‌های قدیمی و تکنیک‌های بافت سنتی امروزه منسوخ شده‌اند یا استادکاران و طراحان آن‌ها دیگر در قید حیات نیستند. این نایابی و عدم امکان تولید مجدد، فرش قدیمی را از یک وسیله مصرفی صرف، به یک اثر هنری بی‌بدیل و قطعه‌ای کلکسیونی تبدیل می‌کند. داستانی که در تار و پود یک فرش قدیمی نهفته است و گذر زمان که دوام و اصالت آن را به اثبات رسانده، ارزش افزوده و اعتباری است که هیچ‌گاه با دستگاه‌ها و تولیدات انبوه جدید قابل دستیابی نیست.

چه عواملی باعث افت قیمت فرش دست دوم می‌شوند؟

در مقابل فرش‌هایی که ارزش خود را حفظ می‌کنند، قالی‌هایی هم هستند که در بازار دست دوم به شدت دچار افت قیمت و رکود می‌شوند. یکی از

اصلی‌ترین دلایل این افت شدید، بیدزدگی و پوسیدگی ناشی از رطوبت است. فرشی که تار و پود آن سست و پوک شده باشد، عملاً قابلیت ترمیم اساسی نداشته و ارزش تجاری خود را از دست می‌دهد. تداخل رنگ (پس دادن رنگ‌ها به یکدیگر) به دلیل شست‌وشوی غیرحرفه‌ای و استفاده از مواد شیمیایی نامناسب، یکی دیگر از عوامل نابودکننده قیمت و زیبایی قالی است.

همچنین، ساییدگی بیش از حد که منجر به از بین رفتن کامل پرزهای فرش و نمایان شدن چله‌ها در سطح وسیع شود، قیمت فرش را به شدت کاهش می‌دهد. سوختگی‌های عمیق، پارگی‌های وسیع در مرکز طرح، و آسیب دیدن ریشه‌ها و شیرازه‌ها در صورتی که قابل رفوگری استادانه نباشند یا هزینه رفوی آن‌ها از ارزش خود فرش فراتر برود، باعث سقوط آزاد قیمت قالی در بازار کارکرده‌ها خواهند شد.

تفاوت ارزش فرش دستباف و ماشینی در بازار دست دوم چیست؟

بازار دست دوم، بی‌رحم‌ترین قاضی برای مقایسه عیار فرش دستباف و ماشینی است. فرش ماشینی در این بازار دقیقا رفتار یک کالای استهلاکی مانند لوازم خانگی برقی یا خودروی کارکرده را دارد؛ به محض خروج از فروشگاه و استفاده اولیه، درصد بسیار قابل توجهی از ارزش خود را از دست می‌دهد. الیاف مصنوعی مانند اکریلیک یا پلی‌استر با گذشت زمان و رفت‌وآمد روی آن‌ها کوبیده شده، براقیت اولیه خود را از دست می‌دهند و معمولاً عمر مفیدی در حدود ۱۰ تا ۱۵ سال دارند.

در نقطه مقابل، فرش دستباف با الیاف طبیعی (پشم، پنبه و ابریشم) مانند طلا عمل می‌کند. یک دستبافته مرغوب نه تنها با پا خوردن افت کیفیت پیدا نمی‌کند، بلکه نرم‌تر شده و رنگ‌های آن هارمونی بهتری می‌گیرند. در بازار دست دوم، فرش ماشینی تنها بر اساس "میزان استهلاک و کهنگی" قیمت‌گذاری می‌شود و همواره روندی نزولی دارد، اما فرش دستباف بر اساس "قدمت، سلامت، تقاضای کلکسیونی و اصالت" ارزش‌گذاری می‌گردد و مستعد رشد قیمت است.

چگونه ارزش واقعی فرش دست دوم را پیش از خرید یا فروش تشخیص دهیم؟

تشخیص ارزش واقعی یک قالی کارکرده نیازمند چشمانی تیزبین، دقت بالا و کمی تجربه است. اگر قصد ورود، خرید یا فروش در این بازار را دارید، باید به شکل اصولی فرش را کارشناسی کنید. همان‌طور که مقالات و تحلیل‌های اقتصادی در رسانه‌های معتبری مانند بخش سرمایه‌گذاری روزنامه دنیای اقتصاد همواره تاکید می‌کنند، شناخت دقیق دارایی‌ها و بررسی ریسک پیش از معامله، شرط اول حفظ سرمایه است. برای کارشناسی دقیق فرش دست دوم، حتما موارد زیر را به دقت بررسی کنید:

بررسی پشت فرش: پشت فرش اطلاعات بسیار دقیق‌تری نسبت به روی آن به شما می‌دهد. یکنواختی گره‌ها، میزان تراکم و عدم وجود گره‌های تقلبی (جفتی‌بافی) یا رفوی پنهان را حتما از پشت فرش بررسی کنید.
تست انعطاف‌پذیری و پوسیدگی: فرش را از چند نقطه کمی تا کنید. اگر صدای شکستگی تار و پود شنیدید یا فرش بیش از حد خشک بود، احتمال پوسیدگی بالاست و خرید آن ریسک دارد.
بررسی تقارن و کجی: ابعاد فرش را از وسط تا کرده و گوشه‌ها را روی هم بیندازید تا متوجه کجی احتمالی، سرکجی یا نقص در چله‌کشی اولیه شوید.
تست ثبات رنگ: یک پارچه نخی سفید و کمی نمدار را به آرامی روی قسمت‌های پررنگ قالی بکشید تا مطمئن شوید رنگ‌ها ثابت هستند و از رنگزای شیمیایی نامرغوب استفاده نشده است.
تست بویایی: بوی نا و رطوبت کهنه، زنگ خطری جدی برای وجود قارچ و پوسیدگی در عمق تار و پود فرش است که نباید نادیده گرفته شود.

نگهداری و شست‌وشوی اصولی چه نقشی در حفظ ارزش فرش دارند؟

تمام عواملی که تا اینجا برای حفظ و افزایش ارزش فرش ذکر شد، با یک اشتباه ساده می‌تواند از بین برود: نگهداری و شست‌وشوی غلط. شستن فرش دستباف با شوینده‌های قوی، کلر یا آب داغ در خانه، باعث خشک شدن الیاف، تداخل رنگ‌ها و کاهش شدید عمر قالی می‌شود. یک شست‌وشوی اصولی نه تنها نظافت را به همراه دارد، بلکه با نرم کردن الیاف و حفظ درخشندگی رنگ‌ها، ارزش ریالی فرش را کاملا حفظ می‌کند. به همین دلیل سپردن کار به متخصصانی که شیمی رنگ و ساختار الیاف را می‌شناسند ضروری است؛ با مراجعه به وبسایت قالیشویی سروش می‌توانید از خدمات حرفه‌ای، تخصصی و تضمین‌شده برای شست‌وشو و احیای فرش‌های نفیس خود بهره‌مند شوید تا سرمایه‌تان همیشه سالم و درخشان بماند.

و درنهایت: آیا فرش دست دوم می‌تواند انتخابی ارزشمند باشد؟

بازار فرش دست دوم در ایران، بازاری پر رمز و راز، هنری و سودآور است. یک فرش کارکرده دستباف، اگر با دقت و دانش کافی انتخاب شود و اصالت و سلامت لازم را داشته باشد، نه تنها یک وسیله کاربردی و بی‌نظیر برای زیباسازی دکوراسیون خانه است، بلکه یک سرمایه‌گذاری امن بلندمدت محسوب می‌شود. با شناخت معیارهای ارزش‌گذاری و مراقبت اصولی از این هنر دست، می‌توانید مطمئن باشید که فرشتان با گذشت زمان، راوی ارزشمندتری برای تاریخ هنر ایرانی خواهد بود.